

Ч 511.151-3
Т 85

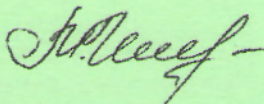
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

ІСАЧЕНКО МАРІЯ АНАТОЛІВНА

УДК 796.071.5:371

**ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ
ІНСТИТУТІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
(на прикладі дисципліни "Теорія і методика фізичного виховання")**

24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук
з фізичного виховання і спорту

КИЇВ–2008

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Національному університеті фізичного виховання і спорту України, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту

Науковий керівник доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор **КРУЦЕВИЧ ТЕТЯНА ЮРІВНА**, Національний університет фізичного виховання і спорту України, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **МАКСИМЕНКО Георгій Миколайович**, Луганський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, завідувач кафедри спортивних дисциплін

кандидат педагогічних наук, професор **АРЕФ'ЄВ Валерій Георгійович**, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання

Захист відбудеться 26 вересня 2008 р. о 14:00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.289.01 в Національному університеті фізичного виховання і спорту України (03680, Київ-150, вул. Фізкультури,1)

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету фізичного виховання і спорту України (03680, Київ-150, вул. Фізкультури, 1)

Автореферат розісланий 25 серпня 2008 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.І. Воронова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Нині у системі освіти йде пошук шляхів підвищення ефективності навчального процесу для максимального наближення випускників вищих навчальних закладів до моделі професіонала (В.С. Журавський, М.З. Згуровський, 2003; Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, 2001).

Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є підвищення керування процесом навчання студентів через систему контролю їх знань і умінь з урахуванням усіх видів контролю: діагностичного, оперативного, періодичного та підсумкового (З.І. Слєпкань, 2005).

Об'єктивізація оцінки якості освіти може бути досягнута за наявності добре структурованої моделі знань предметної галузі і великої кількості експертних тестових завдань, розроблених педагогами-експертами. З цією метою зручніше створювати моделі знань модульно.

Існують акредитаційні вимоги до оцінки рівня підготовленості випускників з конкретної спеціальності відповідно до державних стандартів, які можна вважати модельними характеристиками опанування системою знань, умінь та навичок для застосування у професійній діяльності.

Система фізкультурної освіти не є винятком і їй притаманна ще більша проблематичність, пов'язана не тільки з освоєнням знань, але й з опануванням рухових умінь, що потребують відповідної фізичної підготовленості, й з умінням передати свій руховий досвід учням (В.Г. Ареф'єв та ін., 2007; Г.М. Максименко, 2004). У зв'язку з цим удосконаленню освітньої діяльності у сфері фізичної культури і спорту присвячено багато дисертаційних досліджень. В основному це роботи, спрямовані на обґрунтування змісту навчальних дисциплін (О.Д. Кривчикова, 1989; Р.В. Чудна, 2003; Ю.А. Брискін, 2007 та ін.). Однак у цих дослідженнях бракувало вивчення змістовних видів контролю знань та умінь студентів, не вивчався взаємозв'язок між різними видами контролю та якісною оцінкою засвоєння знань студентами зі спеціальних предметів, не вивчалися можливості корекції навчальних програм і зміст навчального матеріалу залежно від діагностики, тобто отримання попередньої інформації про об'єкт і процес навчання. У практиці поширене поняття перевірки результатів навчання, що є тільки констатацією результатів навчально-пізнавальної діяльності (С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, 2003; С.Я. Штукане, І.О. Авотіна, 2004).

Таким чином, проблема створення системи тестового контролю та оцінки знань студентів вищих навчальних закладів є актуальною та молорозробленою.

Зв'язок роботи з науковими планами та темами. Дисертаційна робота виконана у межах теми «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2001–2005 рр.» Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України 2.1.11 «Удосконалення системи державних тестів і нормативів фізичної підготовленості школярів та учнівської молоді» (номер держреєстрації 0101U004940), «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006–2010 рр.», Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту у межах теми 3.1.2 «Науково-методичні основи удосконалення

викладання дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» (номер держреєстрації 0106U010782)». Роль автора полягала у розробці тестів діагностичного, модульного та підсумкового контролю, організації та проведенні досліджень, розробці рекомендацій з корекції змісту освітніх модулів.

Мета дослідження – розробка системи тестового контролю й оцінки якості знань з базової дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» для підвищення ефективності освіти студентів інститутів фізичної культури і спорту.

Завдання дослідження:

1. Вивчити проблему удосконалення педагогічного контролю знань студентів у системі вищої фізкультурної освіти.
2. Визначити готовність студентів до вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» (теоретичну, когнітивну, мотиваційну).
3. Розробити систему тестового контролю оцінки теоретичних знань студентів під час вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання».
4. Визначити ефективність розробленої системи тестового контролю знань студентів в організації та методиці навчального процесу з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання».

Об'єкт дослідження – система контролю та оцінки знань студентів інститутів фізичної культури і спорту.

Предмет дослідження – педагогічні умови реалізації функцій тестового контролю у навчальному процесі студентів фізкультурних вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи дослідження: аналіз наукової та спеціальної літератури; аналіз документальних матеріалів; опитування; психологічне тестування; педагогічний експеримент (педагогічне тестування); метод експертних оцінок; методи математичної обробки отриманих результатів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що:

- уперше розроблено педагогічні умови для реалізації таких функцій контролю, як діагностична, навчаюча, розвиваюча та керуюча у системі освітньої діяльності студентів під час вивчення базової дисципліни спеціальності «Фізичне виховання» – Теорії і методики фізичного виховання (ТМФВ);
- уперше розроблено комплекс теоретичних тестів для попереднього, поточного, модульного, підсумкового контролю знань студентів під час вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», що дозволяє підвищити рівень керування навчально-виховним процесом через побудову диференційованих модульних навчаючих програм відповідно до рівня засвоєних знань студентів;
- отримало подальший розвиток у моделі особистісно-орієнтованого навчання у системі фізкультурної освіти визначення суб'єктивного досвіду студента, що характеризується «залишковими» знаннями з інших дисциплін, які є базовими для вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання»; здійснено корекцію змісту програмного матеріалу відповідно до фактичних знань студентів;

- доповнено дані про взаємозв'язки між особливостями процесів мислення, структурою та змістом педагогічних тестів у системі контролю знань студентів, що дало можливість розробити диференційовані практичні завдання для розвитку окремих сторін здатностей мислення.

Практична значущість отриманих результатів полягає у розробці структури змісту педагогічних тестів та критеріїв оцінки рівня якості знань студентів з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», комплексу тестів для системи післядипломної освіти з фізичної культури і спорту, розробки навчальної програми з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», змісту модулів дисципліни. Впровадження здійснювалося у Національному університеті фізичного виховання і спорту України, Львівському державному університеті фізичної культури, Дніпропетровському державному інституті фізичної культури і спорту, Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка, що підтверджується відповідними актами.

Матеріали досліджень можуть бути використані під час розробки системи контролю знань студентів для вивчення всіх дисциплін навчального плану фізкультурних ВНЗ.

Особистий внесок дисертанта полягає у постановці наукового завдання дослідження, виборі адекватних методів, організації та проведенні досліджень, розробці тестових завдань для діагностичного, модульного та підсумкового контролю; аналізі та узагальненні результатів дослідження; впровадженні результатів дослідження у навчально-виховний процес ВНЗ фізкультурного профілю.

У спільних публікаціях автору належать результати тестування та їх аналізу. У навчальній програмі з теорії та методики фізичного виховання дисертант визначив оптимальне співвідношення інформаційного навантаження у кожному модулі.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень доповідалися на IX Міжнародному конгресі «Олімпійський спорт та спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації» (Київ, 2005); науково-практичних конференціях кафедри теорії і методики фізичного виховання, рекреації та оздоровчої фізичної культури (2004–2007); Всеукраїнській науковій конференції «Молода спортивна наука України» (Львів, 2007) та впроваджені у навчальний процес фізкультурних ВНЗ України.

Публікації. За темою дисертаційної роботи надруковано 9 статей, 5 з них – у збірках, затверджених ВАК України.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, з яких три присвячені результатам власних досліджень, висновків, методичних рекомендацій. Робота викладена на 202 сторінках основного тексту, ілюстрована 27 таблицями та 37 рисунками. Список використаної літератури вміщує 204 джерела, серед них – 9 іноземних авторів та 7 Інтернет-джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; розкрито новизну й практичну значущість роботи,

особистий внесок дисертанта; описано сферу апробації результатів досліджень, вказано кількість публікацій.

У першому розділі «Педагогічний контроль у системі керування освітньою діяльністю студентів фізкультурних вузів» було вивчено програмно-нормативні документи вищої освіти в Україні, літературні джерела, які підтверджують, що освіта є стратегічним ресурсом покращення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету та конкурентоспроможності України на міжнародній арені. Водночас темпи й глибина перетворень у системі вищої освіти не повною мірою задовольняють потреби суспільства, держави й особистості.

В Україні діє загальноприйнята традиційна система фізкультурної освіти, де якість навчання оцінюється, як правило, ступенем адекватності прийнятим у суспільстві освітнім нормам та стандартам. Такий тип освіти орієнтований на масове відтворення заданих ззовні стандартів знань та умінь, тобто, практично, на «учорашній день» світової цивілізації. Найефективнішою технологією з огляду на особистісно-орієнтоване навчання студентів та керування навчальним процесом є модульно-рейтингова технологія. Однак в умовах впровадження її у ВНЗ України більшою мірою акцент робиться на зміст модулів і меншою мірою на рейтинг (контроль).

Суттєвою ланкою у методологічній ієрархії принципів особистісно-орієнтованого навчання є не спосіб передачі навчальної інформації, а визначення суб'єктивного досвіду студента, тобто його залишкових знань з інших дисциплін, що є базовими для освоєння подальших знань інтегральних навчальних предметів. Цей принцип потребує корекції змісту модуля до фактичних знань студентів, контролю засвоєної інформації та переходу до наступного модуля. Таким чином, на перше місце, згідно з теорією керування, висувається педагогічний контроль в усіх його видах.

Аналіз літератури і практичної діяльності викладачів фізкультурних ВНЗ свідчить про те, що найрозповсюдженішими видами педагогічного контролю є оперативний (на семінарських та практичних заняттях) та підсумковий (екзаменаційна сесія).

Другий розділ «Методи та організація досліджень» висвітлює загальні дані про методи та організацію досліджень, які були використані. У дослідженні використовувалися такі методи: аналіз наукової та спеціальної літератури; аналіз документальних матеріалів; опитування; психологічне тестування; педагогічний експеримент (педагогічне тестування); метод експертних оцінок; методи математичної обробки отриманих результатів.

Дослідження проводилося на базі Національного університету фізичного виховання і спорту України. У дослідженні взяли участь 230 студентів II курсу, які навчалися за трьома спеціальностями: олімпійський та професіональний спорт, фізична реабілітація та фізичне виховання (фізична рекреація) (16 навчальних груп). Дослідження проводилося у три етапи протягом 2005–2007 рр. з послідовним вирішенням поставлених завдань.

На першому етапі (2004–2005 рр.) вивчався стан питання за літературними джерелами, визначалося проблемне поле у системі фізкультурної освіти, складалися програми дослідження, проводилися попередні дослідження (апробація методик).

На другому етапі (2005–2006 рр.) проводилося анкетування студентів та викладачів, визначалося їхнє ставлення до дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» та способу контролю знань під час навчання. Було здійснено класифікацію тестів, розроблено їхню структуру, зміст відповідно до завдань навчання. Проведено діагностичне, модульне та підсумкове тестування теоретичних знань студентів. Визначено психофізіологічні особливості розумової діяльності студентів.

На третьому етапі (2006–2007 рр.) визначалася ефективність розроблених методів педагогічного контролю теоретичних знань студентів. Здійснювалася розробка методичних рекомендацій та навчальної програми з дисципліни ТМФВ. Проводилася експертна оцінка змісту тестів та методичних рекомендацій, впровадження результатів дослідження у навчальний процес ВНЗ, де здійснюється підготовка фахівців з фізичного виховання і спорту. Проводилося оформлення результатів дисертаційної роботи.

У третьому розділі «Визначення готовності студентів до вивчення дисципліни ТМФВ» для обґрунтування можливості та технології застосування основних видів педагогічного контролю під час визначення рівня теоретичних знань студентів як підґрунтя в експериментальному дослідженні було взято дисципліну «Теорія і методика фізичного виховання». Ця дисципліна є базовою у підготовці бакалаврів за напрямом «Фізичне виховання і спорт». Дисципліна вивчається у четвертому семестрі, оскільки для її розуміння та засвоєння основних теоретичних та методичних положень необхідні знання з анатомії, фізіології, біології, загальної педагогіки, соціології тощо.

Зміст кожного розділу, теми ґрунтується на конкретних знаннях предметів, що вивчалися раніше. Тому навчальний план ВНЗ, факультету має урахувати наступність знань, а це визначає послідовність вивчення дисципліни студентами для формування не суми, а системи знань.

Результати дослідження діагностичного тестування теоретичних знань студентів на початку курсу вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» показало свою ефективність, оскільки дало змогу визначити низку питань, погано засвоєних студентами під час вивчення дисциплін, які є опорними знаннями для засвоєння основних розділів ТМФВ, у попередніх семестрах.

Це дає можливість викладачам внести корективи до змісту лекційного матеріалу, що читається студентам, а також до завдань для самостійної роботи студентів під час підготовки до семінарських занять.

Вивчення особливостей розумової діяльності даного контингенту студентів свідчить про те, що більшою мірою у них розвинута здатність здійснювати операції мислення методом виключення (70% правильних відповідей). Гірше виявляються здатності до узагальнення (29%), класифікації (50%) та оперування складними аналогіями (33% правильних відповідей).

Кореляційні взаємозв'язки між результатами окремих тестових методик дозволяють зробити висновок, що студенти, які більшою мірою оперують у своїх міркуваннях методом виключення, успішно вирішують завдання з визначенням суттєвих ознак предмета, коли з п'яти визначень слід обрати два ($r=0,5$). Прямий взаємозв'язок спостерігається між здатністю міркувати складними аналогіями та узагальненням ($r<0,51$). Деяко нижчий ($r<0,41$), однак з достатнім ступенем значущості ($p<0,05$), спостерігається між здатністю до узагальнення та класифікації.

Виявлені взаємозв'язки між окремими здатностями розумової діяльності студентів дозволяють вирішити послідовність їхнього розвитку з ускладненням тестових завдань у практичних роботах студентів: 1) завдання, що ґрунтуються на методі виключення; 2) завдання на класифікацію; 3) завдання на узагальнення; 4) завдання з використанням складних аналогій.

Аналіз кореляційних взаємозв'язків між здатностями до прояву розумових операцій студентів та «залишковими» знаннями з вивчених дисциплін свідчить про їхню певну залежність (від $r<0,3$ до $r<0,677$). Чим більше знань у студента, тим вища здатність до оперування різними формами розумових операцій, тим успішніше студент опановує навчальні дисципліни. Показник розумової діяльності у середньому у групах вищій (50,6%), ніж показник теоретичних знань (45,9%), що не є лімітуючим чинником опанування студентами навчального матеріалу.

Низький рівень «залишкових» теоретичних знань з дисциплін, що вивчалися раніше, може бути пов'язаний із різними чинниками: мотивацією до навчання; ставленням до дисциплін, що вивчаються; їхньою значущістю для майбутньої професійної діяльності; якістю викладання та умовами організації навчального процесу.

Дослідження мотивів навчання у ВНЗ за методикою Т. Ільїної (2004) дозволяє стверджувати, що у більшості студентів (72,8%) превалюючим мотивом є отримання диплома, і тільки у 55% випадків присутні мотиви набуття знань та оволодіння професією.

Водночас, деталізуючи мотиви за методикою А.А. Реана та В.А. Якуніна (2004), на перше місце студенти висувають мотив «Стати висококваліфікованим фахівцем» (82,3%), на друге – «Набути глибоких знань» (70,7%) і на третє – «Отримати диплом» (67,7%). При цьому лише 58% пов'язують навчання у ВНЗ із забезпеченням успішності майбутньої професійної діяльності.

Низький відсоток відповідей отримали мотиви «Вчитися на «добре» та «відмінно» (30%), «Не занедбувати вивчення предметів навчального циклу» (13%), «Виконувати педагогічні вимоги» (8%), «Бути завжди готовим до навчальних занять» (4%). Про низький рівень соціальної мотивації основної маси студентів до отримання професійних знань та самоствердження за допомогою навчання свідчить вирізнення таких мотивів, як «Необхідність вчитися, щоб не відставати від однокурсників» тільки у 4% випадків, «Бути прикладом для оточуючих» – 11%, «Домогтися поваги викладачів» – 17% й «Домогтися схвалення батьків та оточуючих» – 18%.

У результаті вивчення мотивів навчальної діяльності студентів можна зробити висновок, що низька мотивація до систематичних навчальних занять, самостійної

підготовки до подальших занять, до виконання педагогічних вимог може слугувати одним з факторів низького рівня «залишкових» знань студентів з дисциплін, що вивчаються (табл. 1).

Таблиця 1

Мотиви, що були обрані найбільшою кількістю студентів, %

Рейтинг	Назва мотиву	Результат, %
1	Стати кваліфікованим фахівцем	82,83
2	Отримати диплом	67,7
3	Набути глибоких і міцних знань	70,71
4	Забезпечити успішність професійної діяльності	58,6
5	Отримати інтелектуальне задоволення	44,44

Під час переходу освітнього процесу у ВНЗ на кредитно-модульну систему 2/3 навчальних годин відводиться для самостійної роботи студентів. Наше опитування показує, що 50% студентів не можуть самостійно вивчити пропущену тему, причому основна маса навчається на факультеті олімпійського та професіонального спорту, тобто ті студенти, які часто виїждять на змагання й змушені пропускати заняття. Лекційний матеріал викладається з орієнтиром на «середнього» студента, й тому не усі можуть сприйняти його як доступний. У зв'язку з цим необхідно на лекціях періодично застосовувати експрес-контроль засвоєного матеріалу для отримання зворотної інформації, для корегування лекційного матеріалу й підвищення його доступності основній масі студентів. Підвищення доступності матеріалу, що викладається, має здійснюватися за рахунок урахування особливостей розумової діяльності студентів, які були визначені вище.

Таким чином нами визначено низку чинників, що значною мірою впливають на засвоєння знань студентами зі спеціальних дисциплін та ефективність освітнього процесу. До них належать:

- опорні знання, необхідні для вивчення навчальної дисципліни;
- організаційно-методичні умови навчального процесу, що сприяють підвищенню мотивації студентів до систематичних організованих та самостійних занять;
- якість навчально-педагогічного процесу з дисципліни, що вивчається, яка включає методику викладання, що адекватна рівню теоретичних знань студентів та особливостям їхньої розумової діяльності;
- систему інформативних видів педагогічного контролю теоретичних знань студентів.

У четвертому розділі «Тестовий контроль у системі оцінки знань студентів фізкультурних ВНЗ під час вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» перевірялися ефективність модульного та підсумкового контролю, система корегування програмного матеріалу, якість засвоєння знань студентами з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» та розвиток їхньої розумової діяльності.

З приводу доцільності контролю й оцінювання багато років точаться дискусії, предметом яких є технологія контролю, змістовна категорія оцінки – це успішність студента або перевага якоїсь методики навчання.

Контроль має свої особливості залежно від специфіки навчальних закладів, однак можна виділити загальні функції, притаманні освітньому процесу (С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, 2003). Це контролююча, навчаюча, виховна, управлінська, діагностична, розвиваюча, методична, вимірювання та оцінювання, корекційна функція.

Для оцінки якості навчання у ВНЗ використовують різні види, форми й методи контролю: попередній, поточний, підсумковий, інспекторський, ректорський.

Як правило, у системі фізкультурної освіти функції контролю зводяться до оцінки якості навчання студентів та оцінювання їхнього рівня знань та умінь. Практично відсутні такі функції, як діагностична, навчаюча, розвиваюча та керуюча.

Проведені нами дослідження дозволяють визначити педагогічні умови, за яких будуть задіяні функції контролю для підвищення рівня керування навчальним процесом.

Необхідними умовами для керування системою навчання є:

наявність вихідної інформації про керований об'єкт. У даному випадку – це рівень вихідних опорних знань, необхідних для вивчення дисципліни ТМФВ, які ми отримуємо у процесі попереднього контролю методом діагностичного тестування, визначення особливостей когнітивного розвитку;

наявність моделі базових знань, необхідних для вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання»;

визначення відмінностей між фактичними знаннями студентів та належними;

внесення корективів у зміст тем занять з акцентом на програми у заняттях студентів (корекційна та методична функції);

розробка тестових завдань для модульного контролю з поступовим ускладненням з урахуванням особливостей когнітивного розвитку студентів (розвиваюча функція);

розробка завдань практичних занять з урахуванням когнітивного розвитку студентів (навчаюча функція);

отримання оперативної та поточної інформації студентами про результати освітньої діяльності й ступінь прогресу для підвищення мотивації занять (виховна функція).

Підґрунтям керування організацією навчальним процесом є інформація про фактичне засвоєння знань студентом, про особливості його когнітивного розвитку, що отримується з різною періодичністю, та своєчасна корекція змісту й методики викладання навчального матеріалу, адекватно до його освітнього рівня (А.І. Уман, 1990; В.О. Церетелі, 2003).

Для реалізації перерахованих педагогічних умов викладання нами було внесено такі зміни в організацію й методику навчального процесу під час вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання»:

корегування змісту лекційного курсу з акцентом уваги на теми й питання, слабо засвоєні студентами (фактори здорового способу життя, вплив рухової активності на функціональний стан серцево-судинної та дихальної систем тощо) на підставі результатів попереднього контролю;

додано до навчальної програми лекцію «Наукові основи фізичного виховання», де показаний взаємозв'язок реалізації завдань фізичного виховання з науковими теоріями, що опрацьовуються у психології, фізіології, соціології;

введено завдання для самостійної роботи студентів: класифікувати, узагальнювати, порівнювати та аналізувати матеріал, що вивчається, за конкретними темами та питаннями з поданням їх у письмовому вигляді. Підставою слугувало дослідження особливостей розумових операцій студентів;

введено експрес-контроль наприкінці лекції для отримання зворотної інформації про засвоєння студентами обсягу знань й вироблення уміння узагальнювати вивчений матеріал;

розроблено тестові завдання для модульного та підсумкового контролю теоретичних знань студентів з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання».

У системі педагогічного контролю знань у навчальному процесі загальноприйнятим у фізкультурних ВНЗ є усне опитування та письмові комплексні контрольні завдання. Тому нами як експеримент був запропонований тестовий контроль теоретичних знань студентів у вигляді попереднього, діагностичного, періодичного (модульного) та підсумкового.

Дослідження проводилися на базі НУФВСУ. У ньому брали участь студенти II курсу, 16 навчальних груп, 13 з них були обрані як експериментальні, 3 – контрольні. Експеримент проводився у четвертому семестрі у період з 10.01 до 10.07.07р. У контрольних групах експеримент включав три етапи:

1-й етап – попереднє, діагностичне, теоретичне та психологічне тестування на початку семестру (два перших семінарських заняття);

2-й етап – підсумкове теоретичне й психофізіологічне тестування наприкінці семестру перед екзаменаційною сесією;

3-й етап – порівняння екзаменаційних оцінок і показників теоретичного тестування.

В експериментальних групах, окрім цього, проводилося етапне теоретичне тестування після закінчення вивчення кожного з чотирьох модулів дисципліни ТМФВ протягом семестру, корегування змісту навчальних занять та виконання письмових самостійних завдань.

Решта всіх змін, внесених в організацію та зміст навчального процесу з ТМФВ, були однаковими для контрольних та експериментальних груп.

За результатами попереднього діагностичного тестування теоретичних знань і поділили відповіді студентів на три рівні:

I рівень – до 40% правильних відповідей;

II рівень – від 41 до 50% правильних відповідей;

III рівень – від 51% й більше правильних відповідей.

Згідно із середніми даними в академічних групах до I рівня було віднесено три групи студентів, до II рівня – сім груп, до III рівня – шість груп.

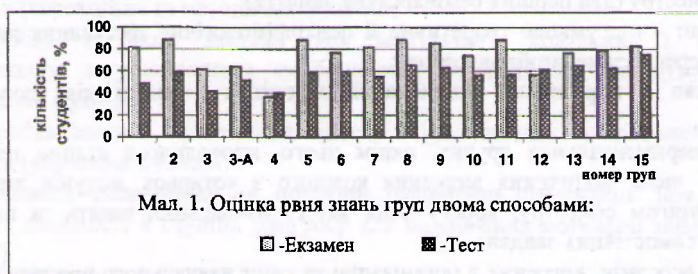
З цих груп методом випадкової вибірки для контролю були сформовані три групи, що відносяться до середнього (II) рівня теоретичних знань, усього 46 студентів.

Порівняння результатів модульного тестування теоретичних знань студентів з різним вихідним рівнем опорних знань з інших дисциплін, дозволяє підкреслити, що у процесі занять їхній загальний рівень знань вирівнюється й практично не має відмінностей.

Низький вихідний рівень знань впливав на тестування у другому модулі, група студентів відставала майже на 10% від тих, у кого базові знання були вищими. Однак у тестуванні за третім модулем вони підвищили свій результат на 7%, а у четвертому модульному тестуванні збільшили його на 13% і зрівнялися з іншими групами. Це є підтвердженням того, що модульний тестовий контроль використовувався не тільки для функції оцінювання, але й для корегування змістової частини програмного матеріалу з дисципліни ТМФВ. Для цього здійснювалися аналіз результатів модульного тестування, визначення найскладніших для розуміння студентів питань, роз'яснення їх на семінарських заняттях або пропонувалося самостійне повторення їх за навчальною літературою.

Підсумковий контроль передбачає оцінку засвоєння студентами навчальної дисципліни на підставі контрольної роботи, тестування за темами усіх пройдених модулів або усного іспиту. У нашому дослідженні ми використовували два способи оцінки підсумкових знань – тестування та іспит для порівняння результатів.

Коефіцієнт кореляції між двома формами підсумкового контролю дорівнює 0,61. Це свідчить про значущий рівень взаємозв'язку. Тестові оцінки мають рівніший характер, знаходяться у вужчому діапазоні, ніж іспитові, що підтверджується розрахунком середнього квадратичного відхилення. Для іспитових оцінок воно дорівнювало 14,3%, а для тестових – 8,8% (рис. 1).

Мал. 1. Оцінка рівня знань груп двома способами:

■ - Екзамен ■ - Тест

Для аналізу ступеня засвоєння матеріалу ми розділили запитання на три групи:

I група – до 30% правильних відповідей (слабко засвоєні);

II група – від 30 до 60% (середньо засвоєні);

III група – від 60% і вище (добре засвоєні).

Усього у підсумковому тестуванні було 80 запитань.

Результати представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Кількість запитань та їх оцінка «слабко», «середньо» та «добре» засвоєних студентами контрольних та експериментальних груп

Групи	Запитання					
	Слабко засвоєні		Середньо засвоєні		Добре засвоєні	
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
Контрольні	13	16	37	46	30	38
Експериментальні	6	7,5	28	35	46	57,5

Порівняння результатів засвоєння навчального матеріалу за запитаннями дозволяє зробити висновок, що експериментальні групи у середньому на 20% мають більше добре засвоєних запитань і у два рази менше слабо засвоєних, ніж контрольні групи. Вірогідно, це є результатом того, що по-перше, студенти експериментальних груп вже засвоїли технологію тестування, оскільки протягом семестру вони брали участь у ньому ще чотири рази; по-друге, після модульного тестування викладач аналізував результати у групі й зупинявся на слабо засвоєних питаннях, пояснював їх і давав завдання повторити з використанням навчальної літератури.

У контрольних групах через відсутність модульного тестування викладач такої інформації не мав і під час викладання навчального матеріалу орієнтувався тільки на робочу програму.

Порівняння кількості правильних відповідей у тестових завданнях на початку й наприкінці курсу вивчення дисципліни ТМФВ проводилося з урахуванням типологізації груп за вихідним рівнем опорних знань (табл. 3).

Таблиця 3

Результати тестування студентів на початку й наприкінці вивчення курсу дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання»

Групи	Тип груп за рівнем опорних знань	Кількість правильних відповідей у початковому тестуванні, %	Кількість правильних відповідей у підсумковому тестуванні, %	Приріст, %
Експериментальні	I	32,4	53,5	21,1
	II	45,6	63,1	17,5
	III	54,2	60,9	6,7
Контрольні	II	43,4	47,5	4,3

Спостерігається певна тенденція: чим нижчий рівень опорних знань, тим вищий відсоток приросту засвоєного матеріалу наприкінці семестру. Групи з низьким

рівнем опорних знань (у середньому 32,4%) збільшили обсяг спеціальних знань з дисципліни на 21,1%, групи із середнім рівнем (45,6%) збільшили обсяг спеціальних знань на 17,5%, а групи з високим рівнем – на 6,7%. Однак групи з низьким вихідним рівнем мають підсумковий обсяг знань все ж нижчий, ніж групи II і III рівнів майже на 10%. Вірогідно, обсяг їхніх залишкових знань залежав від систематичності занять з інших дисциплін, мотивації та інших факторів. Такий приріст обсягу спеціальних знань (65% вихідного рівня) свідчить, що систематичний контроль протягом семестру, акцентований на погано засвоєних запитаннях, сприяв підвищенню рівня знань.

Менший приріст у групах з вищим вихідним рівнем знань, вірогідно, пов'язаний з тим, що методика викладання все ще орієнтується на пересічного студента. В основному вона була спрямована на вирівнювання знань, ліквідацію «прогалін», але не давала можливості здібнішим студентам мати стимули для отримання більшого обсягу знань.

Порівняння показників вихідного та підсумкового тестування контрольних та експериментальних груп II рівня дає вельми переконливу інформацію про переваги використання модульного тестування, корегування змісту освітнього матеріалу й організації навчального процесу. Так, різниця у прирості обсягу знань становить 13,2%, тобто у чотири рази вища, ніж у контрольних групах. Студенти експериментальних груп II рівня мають найвищий бал у підсумковому тестуванні (63,2%). Це ще раз підтверджує, що така методика навчання є ефективною для «вирівнювання» знань студентів.

Порівняльні результати попереднього діагностичного тестування оперативної розумової діяльності студентів II курсу на початку IV семестру та підсумкового тестування наприкінці семестру свідчать про загальну позитивну динаміку. Так, загальний показник тестування розумової діяльності студентів експериментальних груп виріс на 10%, контрольних – на 5,1%, що нижче удвічі, при тому, що вихідний рівень був майже однаковий – близько 50%.

В експериментальних групах середні показники покращилися у всіх тестах від 6% до 13,8%: найбільше у методиці, що виявляє здатність до класифікації (13,8%), а також у здатності міркувати складними аналогіями, виділяти суттєві ознаки предмета та узагальнювати. Такий приріст результатів у контрольних та експериментальних групах студентів пов'язаний із загальним підвищенням обсягу матеріалу з усіх дисциплін навчального плану у четвертому семестрі, а також виконанням практичних завдань.

Кореляційний аналіз показників підсумкового теоретичного та психологічного тестування виявив досить значущий коефіцієнт $R=0,677$. Він збільшився порівняно із вихідним діагностичним тестуванням удвічі.

Для перевірки доцільності та ефективності запропонованої системи контролю теоретичних знань студентів у процесі вивчення дисципліни ТМФВ нами було розроблено лист експертної оцінки й роздано викладачам кафедр теорії і методики фізичного виховання Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту, Львівського державного університету фізичної культури, Волинського національного університету, Національного університету фізичного виховання і

спорту України, Ровенського міжнародного економіко-гуманітарного університету імені С. Дем'янчука. Усього експертну оцінку дали 30 викладачів, з них 6 докторів наук, 17 доцентів, 7 викладачів.

У ході експериментів були виявлені думки експертів відносно значущості педагогічного контролю та тестів стосовно дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», основні недоліки, що мали місце у системі освіти ВНЗ, а також визначені напрями їх подальшого усунення.

Тільки 37% експертів вважають доцільним відмову від іспитів і виведення підсумкової оцінки згідно з кредитно-модульною системою за сумою балів, 63% експертів є прихильниками традиційної системи оцінювання знань студентів у вигляді іспиту та поточного тестового модульного контролю.

Експерти оцінили методичні рекомендації з тестового контролю теоретичних знань студентів з дисципліни ТМФВ у 260 балів (з 300 можливих).

Для визначення узгодженості думок експертів вираховувався коефіцієнт конкордації (W_p), який дорівнює 0,74, з чого можна зробити висновок про високу узгодженість точки зору експертів, тобто експертиза відбулася і є доведеною.

У п'ятому розділі «Аналіз та обговорення результатів дослідження» визначено три групи даних, отриманих у результаті дисертаційного дослідження:

підтверджуючі положення про те, що в основі управління організацією навчальним процесом лежить інформація про фактичне засвоєння знань студентом, про особливості його когнітивного розвитку, отримувані з різною періодичністю, та своєчасне коректування змісту й методики викладання навчального матеріалу адекватне освітньому рівню студента (А.І. Уман, 1990; Н. Барабаш, 2005; Є. Березняк, 2001; З.І. Слєпкань, 2005);

про роль позитивної мотивації до навчання для забезпечення успішного оволодіння знаннями і вміннями (А.А. Реан, Т.В. Андрєєва та ін. 1999; Л.А. Головей, Е.Ф. Рибалко, 2001);

отримало подальший розвиток вивчення взаємозв'язків між особливостями процесів мислення та структурою і змістом педагогічних тестів у системі контролю знань студентів, що дало можливість розробити диференційовані практичні завдання для розвитку окремих сторін розумових здатностей.

Новими даними є:

педагогічні умови для реалізації таких функцій контролю, як діагностична, навчаюча, методична, розвиваюча, виховна та керівна у системі освітньої діяльності студентів під час вивчення базової дисципліни спеціальності «Фізичне виховання» – «Теорія і методика фізичного виховання»;

комплекс теоретичних тестів для попереднього, поточного (модульного) та підсумкового контролю знань студентів під час вивчення дисципліни ТМФВ, що дозволяє краще керувати навчально-виховним процесом через побудову диференційованих модульних навчаючих програм відповідно до рівня засвоєних студентом знань;

уперше в організації навчально виховного процесу у фізкультурних ВНЗ був визначений суб'єктивний досвід студента, що характеризується «залишковими» знаннями з інших дисциплін, що є базовими для вивчення дисципліни «Теорія і

методика фізичного виховання», та здійснено корегування змісту програмного матеріалу відповідно до фактичних знань студентів.

ВИСНОВКИ

1. Пріоритетним напрямом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу через побудову індивідуальних модульних навчачих програм.

Загальний перехід української системи вищої освіти на Європейську кредитно-трансферну та акумулюючу систему (ECTS) пов'язаний із широким використанням тестового контролю знань студентів та їхньої рейтингової оцінки, тому дослідження організаційних та методичних умов впровадження його у навчальний процес фізкультурних ВНЗ є актуальним.

2. Попереднє діагностичне тестування теоретичних знань студентів на початку курсу вивчення дисципліни ТМФВ показало свою ефективність, оскільки дало змогу вирізнити низку питань, погано засвоєних студентами під час вивчення дисциплін у попередніх семінарах, що є опорними знаннями для засвоєння основних розділів ТМФВ. Це дає можливість викладачам внести корективи до змісту лекційного матеріалу, який читають студентам, а також до завдань для самостійної роботи студентів під час підготовки до семінарських занять.

Вивчення особливостей розумової діяльності даного контингенту студентів свідчить про те, що у них краще розвинута здатність здійснювати операції мислення методом виключення (70% правильних відповідей). Гірше проявляються здатності до узагальнення (29%), класифікації (50%) та оперування складними аналогіями (33%).

Аналіз кореляційних взаємозв'язків між показниками оперативної розумової діяльності студентів та «залишковими» знаннями з дисциплін, що вивчаються, свідчить про їх певний взаємозв'язок (від $r < 0,3$ до $r = 0,677$). Чим більше знань у студента, тим вище здатності до оперування різними формами розумової діяльності, тим успішніше студент опановує навчальні дисципліни.

Показник розумової діяльності у середньому у групах вищий (50,6%), ніж показник теоретичних знань (45,9%) – що свідчить про спроможність студентів до освоєння навчального матеріалу.

3. Дослідження мотивів навчання у ВНЗ за методикою Т.Ільїної дозволяє стверджувати, що у більшості студентів (72,8%) переважальним мотивом є отримання диплому і тільки у 55% випадків присутні мотиви набуття знань та опанування професією.

Водночас, деталізуючи мотиви за методикою А.А. Реана та В.А. Якуніна, на перше місце студенти висувають мотив «Стати висококваліфікованим фахівцем» (82,3%), на друге – «Набути глибоких знань» (70,7%) та на третє – «Отримати диплом» (67,7%). При цьому лише 58% пов'язують навчання у ВНЗ із забезпеченням успішності майбутньої професійної діяльності.

Низький відсоток відповідей отримали мотиви «Вчитися на «добре» і «відмінно» (30%), «Не занедбувати вивчення предметів навчального циклу» (13%),

«Виконувати педагогічні вимоги» (8%), «Бути постійно готовим до навчальних завдань» (4%).

У результаті вивчення мотивів навчальної діяльності студентів можна зробити висновок, що низька мотивація до систематичних навчальних занять, самостійної підготовки, до подальших занять, до виконання педагогічних вимог може слугувати одним з факторів низького рівня «залишкових» знань студентів з дисциплін, що вивчаються.

4. Вивчення ставлення студентів до дисципліни ТМФВ дозволяє констатувати, що організація навчального процесу, методика викладання усвідомлюється ними як якісна характеристика процесу й може бути з'ясована за допомогою цифрової шкали, що відображає інтенсивність їхньої думки.

Студенти досить високо оцінюють значущість вивчення дисципліни ТМФВ для майбутньої професійної діяльності (1,93 бала за максимального рейтингу – 1 бал). Організація навчального процесу з постійним контролем знань на семінарських заняттях у вигляді обговорення попередньо визначених запитань переконує студентів готуватися до семінарських занять (1,81 бала), мати спеціальні знання (2,36 бала) й висловлювати свою думку (2,44 бали). Студенти схвалюють контроль знань з використанням тестів (2,05 бали), однак вважають, що часто проводити їх не слід (3,92 бали).

5. Факторами, що значною мірою впливають на засвоєння знань студентами зі спеціальних дисциплін, та ефективність освітнього процесу є:

- опорні знання, необхідні для вивчення навчальної дисципліни;
- організаційно-методичні умови навчального процесу, що сприяють підвищенню мотивації студентів до систематичних організованих та самостійних занять;
- якість навчально-педагогічного процесу з дисципліни, що вивчається, яка включає методику викладання, адекватну рівню теоретичних знань студентів і особливостям їх розумової діяльності;
- система інформативних видів педагогічного контролю теоретичних знань студентів.

6. Для оцінки якості навчання у ВНЗ використовуються різні види контролю, які покликані виконувати функції, притаманні освітньому процесу: контролюючі, навчаючі, виховні, керівні, діагностичні, розвиваючі, методичні, оцінюючі та корекційні. За звичай у системі фізкультурної освіти функції контролю зводяться до оцінки якості навчання студентів та оцінювання їхніх знань і умінь. Практично відсутні такі функції, як діагностична, навчаюча, виховна та керівна.

Проведені нами дослідження дозволили визначити педагогічні умови, за яких можлива реалізація цих функцій контролю, що сприяло підвищенню рівня керування навчальним процесом.

7. Порівняння результатів модульного тестування теоретичних знань студентів, які мають різний вихідний рівень опорних знань, отриманих під час вивчення інших дисциплін, дозволяє зробити висновок, що у процесі навчальних занять з ТМФВ їхній загальний рівень знань вирівнюється і практично не має відмінностей.

Низький вихідний рівень знань мав вплив на результати тестування у другому модулі. Група студентів з низьким вихідним рівнем відставала майже на 10% від

тих, хто мав вищі базові знання. Однак у тестуванні за третім модулем вони підвищують результат на 7%, а у четвертому модульному тестуванні збільшують його на 13% і практично зрівнюються з іншими групами. Це є підтвердженням того, що модульний тестовий контроль використовувався не тільки для функції оцінювання, але й для корегування змістової частини програмного матеріалу з дисципліни ТМФВ.

8. Підсумкове тестування теоретичних знань студентів контрольних та експериментальних груп показує відмінність у засвоєнні навчального матеріалу. Так, студенти експериментальних груп мають на 20% більше засвоєних питань і у два рази менше слабо засвоєних, ніж у контрольних групах. Мабуть, це є результатом того, що по-перше, студенти експериментальних груп вже опанували технологію тестування, по-друге, після модульного тестування викладач аналізував результати у групі і зупинявся на слабо засвоєних питаннях, пояснював їх і давав повторити їх за навчальною літературою. У контрольних групах через відсутність модульного тестування викладач такої інформації не мав і під час викладання навчально матеріалу орієнтувався лише на робочу програму.

9. Аналіз результатів тестування розумової діяльності студентів на початку і наприкінці семестру свідчить, що загальний показник в експериментальних групах виріс на 10%, у контрольних – на 5%, що удвічі нижче при тому, що вихідний рівень був майже однаковим (близько 50%).

Кореляційний аналіз показників теоретичного і психологічного тестування виявив досить значущий коефіцієнт $r=0,677$, що збільшився порівняно з вихідним ($r=0,3$) удвічі. Вірогідно, це пов'язане з методичними прийомами у процесі навчання студентів, які були спрямовані на отримання достатнього обсягу теоретичних знань та на розвиток розумових здатностей вирізняти головне, узагальнювати та класифікувати.

10. Порівняння іспитових оцінок та результатів тестування контрольних та експериментальних груп методом кореляційного аналізу показує, що коефіцієнт кореляції дорівнює 0,618 ($p<0,01$), що підтверджує інформативність розроблених тестів. Однак слід підкреслити, що оцінки, отримані студентами на іспиті, у середньому на 18% вищі, ніж у підсумковому тестуванні. Тестові оцінки мають рівніший характер і перебувають у вузькому діапазоні ($Sx=8,8\%$), ніж іспитові ($Sx=14,3\%$). Це може бути пов'язане із наявністю суб'єктивного фактора під час виставлення іспитової оцінки. Під час проведення тестування цей фактор нівелюється. Отримуючи підсумкові оцінки, 68% студентів надали перевагу складанню іспиту, оскільки у процесі усної відповіді викладач ставить додаткові запитання, що допомагають зорієнтуватися у тематичному матеріалі, доповнити відповідь і покращити іспитову оцінку.

11. Найефективнішою технологією з огляду на особистісно-орієнтоване навчання студентів та керування навчальним процесом є модульно-рейтингова технологія. Однак в умовах впровадження її у ВНЗ України більшою мірою акцент робиться на зміст модулів і меншою на рейтинг (контроль).

Нами підтверджено, що суттєвою ланкою у методологічній ієрархії принципів особистісно-орієнтованого навчання є не спосіб передачі навчальної інформації, а

виявлення суб'єктивного досвіду студента, тобто його «залишкових» знань з інших дисциплін, що є базовими для засвоєння подальших знань інтегральних навчальних предметів. Даний принцип потребує корегування змісту модуля під фактичні знання студентів, контролю засвоєної інформації та переходу до наступного модуля. Аналіз літератури та практичної діяльності викладачів фізкультурних ВНЗ свідчить про те, що найпоширенішими видами педагогічного контролю є оперативний (на семінарських і практичних заняттях) та підсумковий іспит. Нами розроблено педагогічні умови використання тестового контролю у вигляді попереднього, оперативного для реалізації таких функцій, як діагностична, корегуюча, навчаюча, висновна та оцінювальна. Педагогічний експеримент, проведений під час вивчення дисципліни ТМФВ, підтвердив ефективність запропонованої технології викладання.

Перспективою подальших досліджень є поглиблення диференціації навчання до рівня індивідуально-особистої моделі, орієнтованої на рівень знань та здатностей кожного студента.

СПИСОК ПРАЦЬ, ЯКІ ОПУБЛІКОВАНІ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Круцевич Т.Ю., Ісаченко М.А. Методичні рекомендації до впровадження теоретичного тестування у навчальний процес викладання дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» для студентів фізкультурних ВНЗ. – К. : Науковий світ, 2007. – 66 с. *Особистий вклад дисертанта полягав в розробці тестових завдань різного рівня складності.*
2. Круцевич Т.Ю., Шиян Б.М., Петришин Ю.В., Давиденко О.В., Москаленко Н.В., Смоліус Г.Г., Ісаченко М.А. Типова навчальна програма з дисципліни « Теорія та методика фізичного виховання». – К. : Науковий світ, 2007. – 17 с. *Особистий вклад полягав в розробці тестових завдань з врахуванням всіх видів педагогічного контролю.*
3. Ісаченко М.А. Изучение качества мышления студентов физкультурного вуза, как элемент коррекции дидактики преподавания специальных дисциплин // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наук. монографія / За ред. проф. С.С. Єрмакова. – Харків : ХДАДМ (ХХП), 2007. – № 3. – С. 42-45.
4. Ісаченко М.А. Тестовий контроль в системі оцінки знань студентів інститутів фізичної культури і спорту // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Т. 5. – Львів : Нвф «Українські технології», 2007. – С. 258-259.
5. Ісаченко М.А. Диагностическое тестирование теоретических знаний студентов, как основа коррекции учебного материала по теории и методике физического воспитания // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. трудов под ред. проф. С.С. Єрмакова – Харьков: ХГАДИ (ХППИ), 2006. – № 6. – С. 97-102.
6. Круцевич Т.Ю., Ісаченко М.А. Педагогічні умови реалізації функцій тестового контролю в системі вищої фізкультурної освіти // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2007. – № 2, 3. – С. 31-37. *Особистий вклад дисертанта полягав в розробці педагогічних умов реалізації функцій тестового контролю.*

7. Круцевич Т.Ю., Воробйов М.І., Ісаченко М.А. Тестовий контроль в системі підвищення кваліфікації фізкультурних кадрів // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наукова монографія за редакцією проф. С.С. Єрмакова – Харків : ХДАДМ (ХХІІІ), 2006. – №12. – С. 90-93. *Особистий вклад полягав в розробці тестових завдань для слухачів ФПК, проведенні дослідження і в аналізі отриманих даних.*
8. Круцевич Т.Ю., Зайцева М.А. Проблеми тестового контролю знань студентів в сучасній системі вищої фізкультурної освіти // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С. 41-45. *Особистий вклад полягав в підборі і аналізі спеціальної науково-методичної літератури, інтерпретації отриманих даних.*
9. Зайцева М.А. Мотивация студентов к профессиональной деятельности в сфере физического воспитания и спорта // IX Міжнар. наук. конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх» : тези доповідей. – 20–23 вересня 2005 р., Київ. – С. 134.

АННОТАЦІЇ

Ісаченко Марія Анатоліївна. Тестовий контроль у системі оцінки знань студентів інститутів фізичної культури і спорту (на прикладі дисципліни "Теорія і методика фізичного виховання"). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за фахом 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення. – Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, 2008.

Дисертаційна робота присвячена актуальному питанню розробки і впровадження у навчальний процес системи тестового контролю і оцінки якості знань з базової дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», для підвищення ефективності освіти студентів інститутів фізичної культури і спорту.

В ході роботи вперше розроблені тестові завдання для попереднього, поточного, модульного, підсумкового контролю знань студентів при вивченні дисципліни ТМФВ, здійснено корегування змісту програмного матеріалу відповідно до фактичних знань студентів.

Отримало подальший розвиток вивчення взаємозв'язку між особливостями розумових процесів, структурою і змістом педагогічних тестів у системі контролю знань студентів, що дало можливість розробити диференційовані практичні завдання для розвитку окремих сторін розумових здібностей. Розроблені педагогічні умови використання тестового контролю у вигляді попереднього (діагностичного), оперативного, періодичного та підсумкового для реалізації таких функцій, як діагностична, корегуюча, навчальна, виховна і оцінююча. Педагогічний експеримент, проведений під час вивчення дисципліни ТМФВ, підтвердив ефективність запропонованої технології викладання.

Отримані результати рекомендуються для використання в навчальному процесі студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю під час вивчення спеціальних дисциплін.

Ключові слова: контроль, тестування, студенти фізкультурних вузів, особистісно-орієнтоване навчання.

Исаченко Мария Анатольевна. Тестовый контроль в системе оценки знаний студентов институтов физической культуры и спорта (на примере дисциплины «Теория и методика физического воспитания»). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – Физическая культура, физическое воспитание разных групп населения. – Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, Киев, 2008.

Диссертация посвящена актуальному вопросу разработки и внедрения в учебный процесс системы тестового контроля и оценки качества знаний по базовой дисциплине «Теория и методика физического воспитания», для повышения эффективности образования студентов институтов физической культуры и спорта.

В работе использовались методы исследований: анализ научной и специальной литературы, анализ документальных материалов, опрос, психологическое тестирование, педагогический эксперимент (педагогическое тестирование), метод экспертных оценок специалистов, методы математической обработки полученных результатов.

Анализ специальной научно-методической литературы свидетельствует о том, что несмотря на многочисленность исследований, посвященных совершенствованию образовательной деятельности в сфере физической культуры и спорта, изучение содержательной стороны видов контроля знаний и умений студентов отсутствовало, не изучалась взаимосвязь между различными видами контроля и качественной оценкой усвоения знаний по специальным дисциплинам, не изучались возможности корректирования учебных программ и содержания учебного материала в зависимости получения предварительной информации об объекте и процессе обучения.

В ходе работы впервые разработаны тестовые задания для предварительного, текущего, модульного, итогового контроля знаний студентов при изучении дисциплины ТМФВ, осуществлена коррекция содержания программного материала соответственно фактическим знаниям студентов.

Впервые в организации учебно-воспитательного процесса в физкультурных вузах был определен субъективный опыт студента, характеризующийся «остаточными» знаниями по другим дисциплинам, которые являются базовыми для изучения дисциплины «Теория и методика физического воспитания», осуществлена коррекция содержания программного материала соответственно фактическим знаниям студентов.

Получило дальнейшее развитие изучение взаимосвязи между особенностями мыслительных процессов и структурой и содержанием педагогических тестов в системе контроля знаний студентов, что дало возможность разработки дифференцированных практических заданий для развития отдельных сторон мыслительных способностей.

Уровень «остаточных» теоретических знаний по дисциплинам, изучавшимся ранее, может быть связан с различными факторами: мотивацией к обучению; отношением к изучаемым дисциплинам, их значимостью для будущей профессиональной деятельности; качеством преподавания и условиями организации учебного процесса. Исследования мотивов обучения в вузе по методике Т. Ильиной позволяют утверждать, что у большинства студентов (72,8%) преобладающим мотивом является получение диплома и только в 55% случаев присутствуют мотивы приобретения знаний и овладение профессией. Были получены данные, которые свидетельствуют о снижении социальной значимости высшего образования ввиду снижения ценностного ориентира у студентов быть лучше других, получить признание в обществе, одобрение у родителей.

В результате изучения мотивов учебной деятельности студентов можно сделать вывод, что низкая мотивация к систематическим учебным занятиям, самостоятельной подготовке к последующим занятиям, к выполнению педагогических требований может служить одним из факторов низкого уровня «остаточных» знаний студентов по изучаемым дисциплинам.

Разработаны педагогические условия использования тестового контроля в виде предварительного (диагностического), оперативного, периодического и итогового для реализации таких функций как диагностическая, коррекционная, обучающая, воспитательная и оценивающая. Педагогический эксперимент, проведенный при изучении дисциплины ТМФВ, подтвердил эффективность предложенной технологии преподавания.

Полученные результаты позволили внести коррекцию в содержание дисциплины «Теория и методика физического воспитания», разработать методические рекомендации для повышения эффективности образования и рекомендуются для использования в учебном процессе студентов высших учебных заведений физкультурного профиля при изучении специальных дисциплин.

Ключевые слова: контроль, тестирование, студенты физкультурных вузов, личностно-ориентированное обучение.

Isachenko Maria Anatoliivna. Test control is in the system of estimation of knowledge's of students of institutes of physical culture and sport (on the example of discipline «Theory and method of physical education»). – Manuscript.

The dissertation for competition of a scientific degree of the Candidate of Sciences /Physical education and sport/ in specialty 24.00.02 – Physical culture, Physical education of different population groups. – National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Kyiv, 2008.

Dissertation work is devoted the question of development and introduction in the educational process of the test checking and estimation of quality of knowledge's system from base discipline «Theory and method of physical education», for the increase of efficiency of education of students of institutes of physical culture and sport.

During work first developed the test of task for previous, current, module, final control of knowledge's of students at the study of discipline of «Theory and method of

physical education», the correction of maintenance of programmatic material is carried out according to actual knowledge's of students. Got subsequent development of study of intercommunications between the features of mental processes and structure and maintenance of pedagogical tests in the checking of knowledge's of students system that enabled development of the differentiated practical tasks for development of separate sides of mental abilities. The pedagogical terms of the use of test control are developed as previous (diagnostic), operative, periodic and result for realization of such functions as diagnostic, correction, instructive, educate and such which estimates. A pedagogical experiment, conducted at the study of discipline of «Theory and method of physical education», confirmed efficiency of the offered technology of teaching.

The got results are recommended for using in the educational process of students of higher educational establishments of athletic type for the study of the special disciplines.

Keywords: control, testing, students of athletic institutes of higher, personality-oriented teaching.